

נר לשולחן שבת

חג הסוכות

גליון 622

העלון

יצא רק במהדורה מקוונת
מי שיכול להדפיס עותקים
לבית מדרשו, יבורך!

מיד הבנתי שזה נחש. אמרתי לו לנחש, אל תבהיל אותי... הלכתי לצד, לבשתי כפפות עבות, לקחתי מוט ברזל והורדתי עליו. כך תפסתי אותו'.

השגחה פרטית מופלאה, נס עצום. הקב"ה נטל אותי משם בדיוק לדקה הזו! איני מסוגל לחשוב מה היה קורה אם הייתי ממשיך לקחת ברזלים מן הערימה. יכלתי להרים אפילו את הנחש ביד, במחשבה שהוא מוט ברזל!!! ("נר לשולחן שבת")

בימי השבעה על הגאון רבי חיים גריינימן באה אישה זקנה מהצפון, שאמרה שהיא חייבת לספר את הסיפור של המשפחה שלה. עמדה בפתח וסיפרה:

'לפני שנים רבות התאלמנה מבעלה, נשארה עם ילדים קטנים ועניות. כשהגיע חג הסוכות אמרה: 'איך אקנה ארבע מינים?' הבת שלמדה בבית ספר חרדי, הציעה שהיא תדאג לכך. הלכה כל יום אחרי הלימודים לעשות בייביסיטר והרוויחה סכום כסף. שלחנה את הילד, שלמד במוסד בבני ברק, שהיה בגיל בר מצוה לקנות ארבע מינים. הלך הילד לסוחר אחד, נתן לו את השקית עם הכסף. ביקש לקנות ארבע מינים.

אלא שהסוחר אמר לו: 'אתה צריך אתרוג או הדס? הכסף הזה לא מספיק לארבע מינים'. אמר לו הילד: 'אבל אין לנו יותר'. אמר לו הסוחר: 'מצטער, מה אני יכול לעשות...'

הילד הנבון החל להסתובב בבני ברק. מישהו הבחין בצער שלו, כיון שהיה בוכה. שאל אותו מה קרה. סיפר לו את הסיפור. אמר לו האיש: 'לך הלאה, תמשיך לרחוב ירושלים. יש שם את הרב גריינימן, יש לו לולבים, אולי הוא יוכל לעשות לך הנחה'.

הגיע הילד לרבינו. החל רבי חיים לתהות על קנקנו. הילד סיפר שהוא לומד במוסד תורני כאן. שאלו: 'מה אתה צריך?' השיב: 'ארבע מינים'. שאלו רבי חיים: 'אבא שלך לא קונה ארבע מינים?!' הילד התחיל לבכות, באומרו: 'אבא שלי בגן עדן...'

בחכמתו הצליח רבי חיים לסבב את המצב ופנה אל הילד בחשיבות: 'תראה אני סוחר לולבים, אבל ממי שהוא לומד תורה אני לא לוקח כסף, רק ממי שעובד אני לוקח כסף, מי שלומד תורה הוא צריך לקבל ארבע מינים בלי כסף! ילד שלומד תורה, העולם עומד עליו!'

כך הילד קיבל תוך רגע הרגשת חשיבות, הוא לא מסכן, הוא לא יתום ועני, לא מרחמים עליו, הוא בן תורה, שמגיע לו לקבל!

נתן לו רבי חיים ארבעה מינים יפים. אך זה לא נגמר בזה... הילד חזר הביתה בהרגשה מרוממת. רבי חיים המשיך לדאוג לו. אחרי סוכות הוא כבר למד בישיבת 'תפארת ציון', התמיד ונתעלה, נעשה בן תורה.

סיימה אותה אישה: 'היום ברוך ה' כל הנכדים שלי בני תורה ולומדים בישיבות, בזכות ארבעת המינים הללו!!!' ('מילי דהספידא')

הגאון רבי אליעזר גולדשמידט היה מידידי הקרובים של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב. הם היו מבקרים זה את זה בימי חול המועד.

באחד הביקורים הגישה להם רעייתו של רבי אליעזר כוסות תה וקוביות סוכר. אחת הילדות רצתה לקחת קוביית סוכר. אולם אמרה ראתה בכך זלזול במבוגרים ונזפה בה 'אסור'.

'מדוע את אומרת כך?' הגיב הרב אלישיב. הוא נטל קוביית סוכר ונתן לילדה מתוך חביבות יתירה כשהוא מפטיר: 'שמחת יום טוב'.

אף כאשר השתוללו הילדים בסוכה והפריעו, מנע רבינו מלהעיר להם, ונימק: 'הלא זוהי שמחת יום טוב עבורם!' ('בית אמ"י')

סיפרה אמו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב: פעם בא אדם לשאול את בני על אתרוג. השבתי לו כי הרב עונה רק לבחורים השייכים ל"תפארת בחורים"...

השואל התעקש שוב ושוב כי הוא מוכרח לדבר דווקא עם הרב אלישיב. לא יכולתי לעמוד בפני הפצרותיו והצעתי לו: 'בסדר, אמור לי את שאלתך ואני אעביר אותה לרב'.

הלה ניאות לכך והציג את שאלתו: 'השגתי אתרוג נקי ביותר, אולם עקום הוא. ברצוני לשמוע מה דעתו של הרב על אתרוג זה'. "נו" סנטתי בו "על שאלה כזו אפילו אני יודעת לענות – אין כל בעיה הלכתית באתרוג עקום. הבעיה היא רק כאשר הראש עקום..." ('בית אמ"י')

מעשה בנחש ארסי, פרדס אתרוגים והשגחה פרטית

את המעשה המיוחד הבא סיפר לי בהתרגשות יידי, יהודי יקר

'הגעתי לעזור לחבר בפרדס האתרוגים שלו. בין הוראות העבודה הוא הדגיש לי, שעכשיו בחודש ניסן הנחשים מתעוררים משינת החורף, והם מאד מסוכנים, 'תפקח עין' הזהיר אותי.

אני והפועל הערבי עבדנו בחלק החדש של הפרדס. והוא עבד עם המושבניק, שהשדה שלו, במטע הישן.

יש לי פחד נורא מנחשים. כל חור בשדה שעברנו צעקתי לערבי 'תסתכל, הנה חור של נחש'. בחור הראשון, הערבי לא התבלבל, הכניס את ידו לחור, גישש ואמר: 'לא, יש שם עשבים. זו חפרפרת'... חור שני, הוא מכניס את ידו ושוב אומר: 'לא, יש פה עשבים, זו חפרפרת'. המשכנו והנה חור שלישי, אני צועק: 'נחש, נחש...' והוא ללא פחד שוב מכניס את היד פנימה. עתה אמר: 'כאן יתכן שהיה נחש'. פשוט מטורף הערבי הזה...

הגענו לערימת מוטות של ברזלים שהיתה מונחת בצידי השדה. אני מרים מוט מוט, והערבי קובע אותם באדמה, עם פטיש.

כך אנו עובדים, כאשר לפתע אנו רואים מרחוק את המושבניק וחברי רצים לאוטו ועוזבים את המקום בדהירה. הערבי סינן, בטח הכיש אותו נחש. לי לא היה סלולרי. לערבי היה, אבל הוא חשש להתקשר... כך שלא יכולתי לברר מה פשר העזיבה הזו.

כעבור רבע שעה החבר שלי התקשר, ואומר לי: "תעזוב את העבודה ותבוא לבית של המושבניק".

הלכתי. מתברר שמזמורה חדה נפלה על רגלו של המושבניק ופגעה בעורק דם. הדם פרץ כמו מזרקה... הם ביצעו חסימה ונסעו מיד. בדרך התקשרו למרפאה, התברר שהיא סגורה, אין רופא. כיון שכך נסעו הביתה וחבשו את הרגל היטב.

חצי שעה ארכה לי הדרך אל הבית. כאשר הגעתי, המושבניק איש קשוח, זן נכחד של אנשי עמל, כבר עמד על רגליו ואמר: "הנה הדם נעצר, בין כה אין היום רופא במושב, חבל על הזמן שלנו, בואו נחזור לשדה". כעבור דקה יצאנו חזרה לשדה.

בין לבין שאלתי את חברי: "בכלל, למה קראת לי לבוא, בשביל להיות דקה בבית?!" תשובתו היתה: "לא רציתי שתהיה עם הערבי לבד בשדה!"

כשחזרנו לפרדס, קידם אותנו הערבי בצעקות: 'נחש, נחש'. היה זה צפע גדול מאד, הזן הארסי ביותר. הוא היה לכוד תחת מוט ברזל שהניח עליו הערבי. הנחש הזיז את ראשו לכל עבר, אך היה נתון בצבת ברזל. היה זה מחזה מפחיד.

'תהרוג אותו' צרח עליו חבר שלי. 'תראה איזה יפה הוא...' היתה תשובתו של הפועל 'למה להרוג אותו?!' ושוב צעקות 'תהרוג אותו' ושוב 'למה?' 'אם אתה לא הורג אותו אני מפטר אותך!' הערבי הוציא סכין וחתך את ראשו בדיוק במרכז. ראינו את שיני הארס שלו נוטפות.

שאלתי את הערבי, היכן גילה את הנחש, וכך סיפר: 'אחרי שהלכת שמעתי כעין שריקה-טססססס מכיוון ערימת הברזלים,

בשנתו האחרונה לחייו של הגאון רבי יעקב אדלשטיין כמעט ולא אכל דבר, על כל פיזור היה צריך לעשות חשבון אם לאכול, שהרי אוכל מייצר רוק, רוק מסתבך עם הקנה ומסוכן לריאות. רבי יעקב בצדקתו, שהשתוקק בכל מאודו לאכול בסוכה בלילה הראשון, עסק הרבה בין יום הכיפורים לסוכות בשאלה זו בכל אופניה. היה ברור שלא יוכל לאכול "כזית", אלא רק "חצי כזית". הן הובא ב"מנחת חינוך", במצות אכילת פסח ומצה שתי שיטות אם יש קצת מצוה לאכול חצי שיעור. עתה יש לחקור אם כמו שיש במצה, יש ענין קצת מצוה בליל ראשון של סוכות לאכול בסוכה חצי שיעור. כן מצינו בפוסקים נידון במצה זו: אם זו מצוה לאכול פת במצב ישיבה בסוכה, או שזו מצוה ישיבה בזמן אכילה. וכן שיטות גדולי האחרונים בסברת "חזי לאיצטרופי".

בערב סוכות תשע"ז העלה את סיכום הדברים על הכתב - על דף של "המרכז הרפואי שיבא", הביא את צדדי האחרונים בזה. ההכרעה שהיתה לרבינו, שכל החקירה של "חצי שיעור" שייכת באדם בריא שיש בכוחו לאכול, אבל אצל חולה שאינו מסוגל לבלוע אלא פירורים, שעל ידי שילעוס אותם יהפכו כעין נוזל, ואם ירצה לאכול כזית בוודאי יעבור זמן רב, לכן נראה שאין שום טעם עבור אדם כזה שתהיה לו קצת מצוה בכל שהוא פת. ("נר" הרוצה להחכים, יעיין בבימה התורנית "תבונות" ח"ב, שם מובא את שרבינו כתב בזה: "בענין חצי שיעור במצות אכילה בליל ראשון דסוכות - ערב סוכות תשע"ז" - ויצילום כתב ידו)

פעם אחת בליל חג הסוכות כאשר עמד רבי אברהם, המגיד מטריסק להכנס אל הסוכה, נשאר על עומדו ולא נכנס אל הסוכה. האנשים ראו כן תמוהו.

פתח רבי אברהם ואמר: "בבואי קרוב לסוכה עלה במחשבתך, הן רק לפני מספר ימים אמרתי בתפילתי "משול כחוס הנשבר", היינו שאדם נדמה לכלי חרס, אם כן איך הותר לי להכנס אל הסוכה, הלא על פי דין אסור להכניס אל הסוכה כלי חרס?!

עד שנזכרתי, הלא אמרו חז"ל שכלי חרס אין להם תיקון אלא שבירה, לכן נשבור לבבנו לפני אלקים ולב נשבר ונדכה לא יבזה. אז רבי אברהם נכנס לסוכה...

("אוצר שיחות צדיקים")

הגאון רבי יעקב משה חרל"פ, רבה של שכונת "שערי חסד" בירושלים, היה מדקדק לשבת בסוכה כל שבעת ימי החג ואף לבית הכנסת לא היה יוצא. מניין היה לו בסוכה, לכל התפילות.

רק פעמיים היה יוצא מן הסוכה: פעם אחת לתפילה ליד הכותל המערבי, לקיים מצות עליה לרגל. ופעם שניה, להקביל את פני מורו ורבו, הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק בסוכתו.

פעם שאלו את רבי יעקב משה חרל"פ, מדוע אין הוא מצרף את שני הדברים, הרי על ידי זה ימעט את שהייתו מחוץ לסוכה? השיב הרב חרל"פ: "כל עיקרה של מצות קבלת פני רבו ברגל, הוא ענין של הבעת יחס הכבוד של התלמיד לרבו, ואם תעשה מצוה זו כטפלה למצוה אחרת, יהיה בזה משום מיעוט יחס הכבוד לרב. לכן כל צעד והליכה לקבלת פני הרב, חייב להיות מיוחד כולו לקיום המצוה הנעלה הזאת!"

("שיחת אבות" ד' י"ב)

ראוי לכל ירא שמים שלא לדבר בתוך הסוכה בחג הסוכות אלא בדברי קדושה, כי מצוות סוכה היא קדושה גדולה. כידוע, אפילו עצי הסוכה קדושים ואסורים כל שמונה.

לא יכניס לתוכה גוי, שהסוכה צילא דמהימנותא וגוי אין לו והקדושה בורחת, ושבעת הצדיקים האושפיזין מקללים אותו קללות נמרצות!

(ש"ך פר' אמור, כ"ה תרל"ט ו')

תמה ה"שם משמואל", למה למלאכים בליל שבת אנו אומרים "צאתכם לשלום" ולא מבקשים מהם להשאר לסעודה, ואילו את האושפיזין אנו מקבלים בסוכה, מזמינים אותם לסעודה?

השיב ה"שם משמואל": מלאך קשה לו להשאר בבית של אדם, הוא סובל, על אף המאמצים לקדש את הבית יש גשמיות. אבל בסוכה שהיא קודש, האושפיזין מרגישים בבית! ("אמרי שמאי")

הקשר בימי השבוע בין האושפיזין ופטירתם

ביום בשבוע שחל בו ז' אדר (ובשנה מעוברת באדר ב'), יום פטירת משה רבינו ול"ג בעומר, יום פטירת רבי שמעון בר יוחאי (שהיה מושרש נשמת משה רבינו), יחול בסוכות שאחריהם יום אושפיזין של משה רבינו - רביעי דסוכות, לפי סדר האר"י.

ביום בשבוע שחל בו ראש חודש אב, יום פטירת אהרן הכהן, יחול בסוכות שאחרי יום האושפיזין שלו - חמישי דסוכות.

ביום בשבוע שחל בו חג השבועות, שהוא יום פטירת דוד המלך, יחול בסוכות שאחרי יום האושפיזין שלו - הושענא רבא.

"דברי חיים" פירש בזה את הפסוקים בפרשת האזינו (ל"ב מו-נ): "וידבר ה' אל משה" היארציית שלך יחול ביום האושפיזין שלך בחג האסיף "והאסף אל עמך - כאשר מת אהרן - ויאסף אל עמיו", כפי שאהרן אחיך, יום מותו יחול באותו יום בשבוע של האושפיזין שלו בחג האסיף. ("מבנה לוח השנה" עמ' רנ"ז ע"פ "שערי זמנים")

מתוך שיעורו של האדמו"ר מקלויזנבורג: מובא בספר חסידים שהשם גורם לטובה או לרעה ואין הכרח שהקורא שם אחר גדולים וקדושים בניו יתקיימו.

סיפר לי הגה"צ מנאסאד, שהיו לאיש אחד שהכיר שבעה בנים וקראם בשמות האושפיזין, וכולם גדלו להיות עמי הארץ וקלי הדעת...

(שיעור חומש רש"י במדבר תשכ"ה ועיי"ש)

אושפיזין תרתי משמע... הצדיק רבי ישראל בן ציון היימן היה דר בתל אביב, העיר העברית הראשונה... בסוכות, ילדיו הרבים היו יושבים ושרים בסוכה שהיתה סמוכה למדרכה.

העוברים והשבים שהיו שומעים את השירה היו מציצים פנימה... פעם אישה קראה לבעלה: 'בוא ראה דבר מצחק, הם רשמו את שמות הילדים שלהם על הקיר...' ("נר לשולחן שבת")

